

ИНСТРУМЕНТИ, КОРИСНИЦИ И ВРСТЕ АНАЛИЗЕ ПОСЛОВАЊА

1) ИНСТРУМЕНТИ АНАЛИЗЕ ПОСЛОВАЊА

(Овде објашњено по Родућу, има укратко и код Мијића)

Односи величина као инструменти квантитативне анализе подразумевају стављање у однос или поређење једне величине са другом. При томе однос се може успоставити између две величине које имају **исте карактеристике**, односно обележје, али су се јавиле у два различита временска периода. Тиме се изражава **динамика** појаве или стања. С друге стране, однос се може успоставити између две величине које имају **различите карактеристике** или обележја, али су међусобно зависне, једна условљава другу. Тиме се изражава **степен условљености**. Но, без обзира на то односи величина могу се изражавати:

- размером,
- коефицијентом,
- индексом и
- процентом.

Размера. До размере се долази ако се две или више величина које су изражене апсолутним бројем крате истим бројевима све до оне мере када више нема могућности да се врши даље скраћивање истим бројем. Примера ради, узмимо да предузеће има билансну суму 100 милиона динара, сопственог капитала 50 милиона и позајмљеног капитала 50 милиона. Ако ове величине скратимо са 50 милиона добићемо да је размера сопственог капитала и позајмљеног капитала **1:1** и да је размера имовине и дугова **2:1** што значи да је сваки динар дуга покривен са 2 динара имовине (средстава).

Коефицијент. До коефицијента (у литератури се често назива **рацио**) се долази ако се једна величина подели са другом и на тај начин изражава однос тих величина који, у ствари, представља релативну величину њихове условљености. Узмимо да неко предузеће остварује продајну цену неког производа од 120 динара по јединици производа, а да је цена коштања по јединици тог производа 100 динара. Коефицијент економичности је **1,2 (120:100)**, јер је условљен висином продајне цене, с једне стране, и висином цене коштања, с друге стране.

Индекс. Индекс је однос две величине који показује њихову **релативну промену у одређеном периоду**. Тако, ако је цена неког производа у претходној години била 100, а у текућој 110, индекс цена тог производа у текућој према базној години је **110=(110 x 100/ 100)**. Код временских серија индекс може да буде и базни и ланчани. У провом случају величина првог временског периода узима се за базу свих наредних временских периода. У другом случају величина сваког претходног временског периода узима се за базу величине наредног временског периода.

Процент. Процент је у ствари изражавање релативне промене у процентима. При томе ако се промена мери у два временска периода за базу се узима величина из претходног периода као 100 а величина наредног временског периода изражава повећање или смањење у односу на 100. Тако у нашем претходном случају цена је у текућој у односу на претходну годину повећана за 10%.

Поред изражавања релативних промена путем процента двеју величина насталих у различитим временским периодима, процентом се изражава извршење плана и структура неке агрегатне величине. Изражавање извршења плана путем процента врши се тако што се план као база узима са 100 а остварење плана мери се процентима базе. На пример, ако је релација планирана у износу од 30 милиона динара, а остварена реализација износи 27 милиона онда је план подбачен за $10\% = (27/30 \times 100 - 100)$. **Структура** агрегатне величине изражава се процентима тако што се агрегатна величина узима као 100 а сваки њен део рачуна се у односу на агрегатну величину и изражава у процентима. Узмимо примера ради, да је продајна цена неког производа 500 динара по јединици производа и да у томе материјални тошкови износе 200, амортизација 100, лични дохоци 70, општи трошкови 80 и добитак 50 динара. Структура продајне цене изражене у процентима биће:

Материјални тошкови 40%

Амортизација 20%

Лични дохоци 14%

Општи трошкови 16%

Добитак 10%

Продајна цена 100%

2) КОРИСНИЦИ АНАЛИЗЕ ПОСЛОВАЊА

(додатак уз Мијићеву књигу)

Корисници су доста бројни и разноврсни, мање или више важни, зависно од врсте анализе. Примарни корисник, кога ми увек стављамо на прво место је **менаџмент** предузећа, свих нивоа.

3) ВРСТЕ АНАЛИЗЕ ПОСЛОВАЊА

Према томе ко је корисник, која је сврха, период и обухватност, анализа пословања може бити:

1. **Интерна анализа** – за потребе предузећа односно интерних корисника;
2. **Екстерна анализа** – за потребе екстерних корисника;
3. **Редовна анализа** – врши се у редовним периодима, обавезно на крају године;
4. **Ванредна анализа** – врши се ad hoc, по потреби, може бити потпуна, а чешће је парцијална (нпр. код планирања већих инвестиционих улагања...);
5. **Потпуна анализа** – обухвата све услове и факторе пословања..
6. **Непотпуна анализа** – ограничена је на одређене факторе или услове пословања..

Квалитативна и квантитативна анализа:

Квалитативна анализа, испитује квалитативни аспект посматраног предмета (појаве или стања), при чему се претходно служи методом рашчлањавања. Утврђује карактеристике делова, њихове односе, супротности, прелазак квантитета у квалитет.

Квантитативна анализа, се бави мерењем и праћењем квантитативног кретања посматране појаве или стања, при чему се превасходно служи методом поређења.

Статичка и динамичка анализа:

У зависности да ли се **предмет** (стање или појава) посматра у једном тренутку или у кретању, разликује се статичка и динамичка анализа.

Статичка анализа бави се испитивањем **стања** у тренутку њиховог уочавања, што обично бива квантитативно изражено. При том се врше разне врсте поређења, како би се извршила оцена стања. Нпр. када се анализира тренутна ликвидност, онда се расположива новчана средства упоређују са доспелим обавезама. Негативна страна статичке анализе је што она не испитује кретање посматраног предмета, па не може уочити тенденције развоја, и стога је недовољно поуздана.

Динамичка анализа испитује **појаве** или стања у њиховом кретању, односно сагледава их у временској димензији. Што је временски период дужи то су закључци анализе поузданији. То омогућује уочавање:

- законитости у квантитативним променама,
- тенденције кретања и развоја,
- узроке,
- утицај на друге појаве и, најзад,
- утицај квантитативних промена на промену квалитета.